



Selles numbris:

Lk 1 - Arutelu börsinduse teemadel



Lk 2 - Lüganuse segakoor tähistas juubelit



Lk 3 - Ajaloost ja rahast

Lüganuse uudised

Nr. 31 | mai 2010

Ootame vihjeid ja ettepanekuid toimetuse e-postile: lyganuseuudised@hotmail.ee Leht internetis: lyganuse.nommeraadio.ee



Kaunist suveaega!

Foto: Arvi Kriis

Keda süües kasvab isu?

Hiljuti avaldatud statistika väidab, et Eesti Energia 2009/10. majandusaasta äritulud olid 11 miljardit krooni, kontserni ärikasum oli 2 miljardit krooni ning puhaskasum 2,2 miljardit krooni (ilma Eleringita 1,8 miljardit krooni). Võimas! Riik saab rikkamaks, majandus kasvab (vähemalt selle koha peal) ja rahvale võib teatada... uuest elektri hinna tõusust, sest et raha ei jätku. Jääb üle vaid küsida, et kellel sellest siis kasu oli?

Dow Jonesi börsi-indeks sulgus kuu lõpus alla 10 000 punkti tase-me. Psühholoogiline barjäär oli murtud ja müügisurve tekitatud. Äri läks langusele mängides uuesti käima ja raha hakkas voolama. Kellele sellest kasu oli?

Selleks, et raha liiguks kehtestatakse aina uusi makse – müügimaks valgub peagi üle Eesti, lisaks veel paadimaks ja paadialusemaks. Kõik, et tööinimene maksaks ja teenistus-inimene elukvaliteedi säilitaks. Näib, et kõige paremini teenib see, kes teiste kahanevaid töötasusid kokku loeb ja makse välja mõtleb.

Tegelikult on see, et selline raha- ja börsisüsteem maailmas hinge vaagub väga hea, sest algselt oli näiteks börsi ja tuletis väärtpaberite mõtte hoopis milleski muus kui spekulatsioon. Börs pidi olema otsefinantseerimise võimalus ehk platvorm, mille vahendusel oleks võimalik sõlmida isikult isikule finantseerimist võimalikult madalate tehingukuludega ja pankade vahendust kasutamata, et ennast mitte intressidega ära kägistada. Ja tuletisväärtpaberi algne mõte oli seesama - fikseerida tulevaste tehingute tingimused tänases päevas, luues sellega arengukindluse. Ent siis hakati mängima leppetrahvidega ja... juba möödunud sajandi seitsmekümnendatel käis maailma viljabörsidelt läbi pea neli korda rohkem vilja kui planeet toota suutis – äri käis hoopis leppetrahvide ja hinnamuutustega.

Tänapäeval on mindud uuele tasandile. Alusvara ei huvita kedagi ja tagajärjed on võrreldavad alles pärast meid tulla võiva veeu-putusega. Ja äris huvitab kõiki vaid endast suurema lolli otsimine ja tema naha üle kõrvade tõmbamine, mis ongi edukuse „võrd-

kuju“.

Teaduslikult loetakse tänapäeval kehtivaks subjektiivse hinnataseme teooriat, mis ütleb, et asja väärtus kujuneb mitte sellest asjast endast ega sellest, kui palju sinna on tööd sisse pandud vaid ikka sellest, kui väärtuslikuks keegi loll ostja seda peab või on sunnitud pidama. See eeldab, et töö tegija, teenuse pakkuja või asja omanik peab vaene olema ja rikka ostja diktaadile alluma. Sõja ajal ostsid äritegelased ju kuldehteidki paari viilu leiva eest ja tegid tänases mõttes ülihead ja andekat äri.

Varem kehtis tööpõhine väärtusteooria, mis ütles, et asi on niipalju väärt kui palju sinna sisse on pandud tööd. Töö üks mõõdupuu oli aga selleks kulunud elamise aeg. Selline maailmapilt või ellusuhtumine ei laseks tänagi spekulatsiooniga nn väärtusega, vaid ainus „spekulatsioon“ võimalus oleks luua selline uustoode või teenusetase, mis oleks konkureerivast tõesti parem ja sunniks ostjal-tarbijal just ennast eelistama. Ehk tänases keeles: tõsta produktiivsust, innovaatilisust

või töötada mehhaaniliselt rohkem, olla loovam jne, ühesõnaga: areneda!

Millegipärast jääb mulje, et tänane võlgadesüsteem ja rahapõhine elu on aga just selleks välja mõeldud, et lihtinimene ialgi ots-otsaga kokku ei tuleks... Ja kui tulema hakkab, küll siis uued maksud või hinnatõusud kehtestatakse. Põhjus ju lihtne: meil on raha vaja ja neilt saab selle ära võtta. Lollitamise kohta leiab näiteid alati. Ühes Eestimaa vallas korraldati teeremonti nii, et eurorahade eest osteti kuskilt Lääne-Euroopast üles võetud asfaltisodi ja pärast kanalisatsiooni rajamist kaeti teed sellega. Ainult et enne kutsuti külakoosolekud kokku, kus mureliku näoga teatati, et igalt majapidamiselt on nüüd vaja saada X000 krooni. Jäeti mulje, et muidu jääb tee tegemata ja asfaltisodi läheb talvega hapuks. Tegelikult oli see vaid lisateenistus... Aga paljud maksidki ära ja metsavahele rajati eurorahadega „tööstustee“ ja selle kõrvalteena... vallavanema maja eest kuni vallamajani ka üks tee... Ja vastutavad selle eest ju need nimetud ini-

mesed, kes koosolekul hääletasid raha andmise poolt, sest uskusid, et ajavad õiget asja.

Aga tegelikult peaks Eesti Energia oma olemuselt olema eesti rahva ühistu, st. kui ta saab 2,2 miljardit krooni kasumit, siis selle arvelt tehakse järgmisel aastal elektri hinna soodustus. Meile aga räägitakse mingist „hädavajalikust“ hinnakasvust, et ei tule veel rahast välja. Ja loomulikult on selles „süüdi“ neli aastaaega ja silmipimestav soov kellegagi rahvalt lüpstava kasumi nimel „konkureerida“.

Riik saab rahvalt kasumit. Aga kas ei peaks riik olema tööriist rahva käes? Tööriist, mis on rajatud vabadusele, õiglusele ja õigusele, mis on kaitseks sisemisele ja välisele rahule ning pandiks praegustele ja tulevastele põlvetele nende ühiskondlikus edus ja üldises kasus, mis peab tagama eesti rahvuse, keele ja kultuuri säilimise läbi aegade? Või on riik ikkagi tavaline haamer, millega endale pöidla pihta äsada?

Margus Lepa

Volikogu töömailt Lüganuse segakoor 155

Lüganuse Vallavolikogu istung toimus 29. aprill 2010.a. kell 16.00

Kohal olid: Evald Männiksaar, Maarika Uudeküll, Elga Saluvee, Rait Raudsoo, Janek Lainjärv, Tõnu Lont, Kunnar Kuusmik, Kristel Kütt, Margo Pärtna, Salle Rätsep ja Juho Pöld.

Volikogu liige Kristel Kütt tegi ettepaneku tuua OÜ Häcke avalduse arutelu esimeseks punktiks, et positiivse otsuse korral ei oleks tarvis laenu võtta, kuid leiti, et sellel ei ole mõtet, kuna OÜ Häcke avaldus oli mõeldud tutvustamiseks mitte otsustamiseks. Kinnitati esitatud päevakord. Hääletati 11 poolt.

1. Ida-Viru maakonna planeeringu teemaplaneeringu kooskõlastamine: Kooskõlastada maakonnaplaneeringu teemaplaneering "Ojamaa kaevanduse konveieri paigutuse asukohatrassi määramine. Vallavanem näitas kaarti ja tutvustas kust hakkab konveier liikuma. Hääletati 11 poolt.

2. Laenu võtmine: Seoses kaasfinantseerimise lepingust osalemisega projektis „Püssi tööstusala teede renoveerimine, võtta laenu summas 208 000 krooni. Hääletati 10 poolt ja 1 erapooletu.

3. Toetuste eraldamine vabast jäägist. Eraldada volikogu vabastjäägist 3500 krooni Eesti Sumoliidule Liisa-Helena Tagami EM ist osavõtukulude katteks Kiievis. Eraldada volikogu vabast jäägist MTÜ le Korvpalliklubi HITO le Magnus Sibritsa turniirist osavõtukulude katteks korvpalli turniirist EASTER EURO BASKET 2010. Hääletati 11 poolt.

4. Lossiada munitsipaliseerimine. Taotleda Lüganuse valla munitsipaalomandisse Purtse külas Lossiada maaüksus pindalaga 1840 m². Lossiada maaüksusel asub Lüganuse vallale kuuluv laohoone (endine Põllu lauda hoone). Hääletati 11 poolt.

5. Vallavara müük. Vald soovib müüa tühjaks jäänud korterit aadressil Papli 4-5, volikogu liige Kristel Kütt tegi ettepaneku seda korterit mitte müüa vaid jätta reservi, sest see on olnud kogu aeg õpetajate korter, miks siis mitte jätta see alles kui tuleb vajadus

vallast sinna kedagi majutada. Majanduskomisjonis oli arutusel korteri Papli 4-5 müük. Korter on halvas seisukorras ja vajab põhjalikku remonti, ei ole mõtet teha korterile suuri kulutusi. Koolidirektor Tõnu Lont selgitas, et koolil ei ole ette näha uute õpetajate vajadust, kellele peaks korterit hoidma. Majanduskomisjoni ettepanek oli korter panna müüki enampakkumise teel, alghinnaga 50 000 krooni. Hääletati 9 poolt 2 vastu.

6. MTÜ Viis viimast kalurit avalduse arutelu. Ettekandega esines volikogu esimees Evald Männiksaar, kes tutvustas MTÜ Viis Viimast Kalurit taotlust Kaluri maaüksuse rentimiseks. Vallavanem Arno Rossman rääkis lähemalt MTÜ tegevusest. Seni puudub arengukava ja nägemus arengust. Nendel on võimalus sadamat kasutada ka ilma rentimata. Teha ettepanek esitada vallavalitsusele arengukava ja nägemus arenguks

7. OÜ Häcke avalduse arutelu. Ettekandega esines majanduskomisjoni esimees Tõnu Lont, kes tutvustas OÜ Häcke taotlust seni rendilepingu alusel kasutatavate hoonete ja maa väljaostuks. Rendileping kehtib 2011. a juulini. Pakub hinnaks 3,5 miljonit krooni. Komisjonis oli arutusel millal müüa ja mis hinnaga. Janek Lainjärv: „3,5 miljonit krooni ei ole valla jaoks praegu mingi raha. Me ei tohiks kiirustada.“ Kristel Kütt: „Ei tohi unustada ka OÜ Häcke tehtud investeeringuid mis tänase seisuga 13 miljonit, kui me paneme enampakkumisele tuleb hinnale lisada ka investeeringud, kas on mõistlik hetke pakkumisega nii kergekäeliselt ümber käia. Valla ju raha ei ole, sellest müügist saaks valla raha.“ Arno Rossman: „Me oleme seda asja arutanud alates sellest kui hooldekodu anti valla munitsipaalomandisse. Me ei näe vajadust rendilepingut pikendada, aga müüki tuleb panna enampakkumise korras. Otsustuskorras müük oleks ebaseaduslik.“ Otsustati: Vallavalitsusel tegelda sellega, kontrollida investeeringuid alates 2007. aastast ja välja selgitada kinnistute hind.

Kristel Kütt



Selle aasta hõlmas täitub Lüganuse segakooril 155 aastat, mida tähistasime kontserti ja peoga 1. mail Lüganuse rahvamajas.

Nii pikaealise kollektiivina oleme me vaieldamatult üks Lüganuse kihelkonna ajaloo tugevamaid ja värvikamaid alustalasid. Oleme äärmiselt uhked, et vähesed omavalitsused Eestis saavad esile tuua nii pikaealist, pidevalt tegutsevat kollektiivi. See näitab, et Lüganuse kandi inimesed on läbi aegade, peale igapäevatööd tähtsaks pidanud ka vaimutoitu. Koor loodi köster Hackeri poolt Lüganuse kiriku juurde. Esimene suurem esinemine oli kooril 1855. a. Jõhvi laulupeol. Alates kolmandast laulupeost 1880. a. võttis koor osa kõikidest laulupidudest kuni 1938. a. laulupeoni. Katkestus oli üürrike, edaspidi järjepidevus taas-
1923. a. moodustati Lüganuse Lauu ja mänguselts "Kalju". Lauljad olid aktiivsed kodukandi seltsielu edendajad. Korrastati Püssi park, ehitati kõlakoda ja tantsupõrand. Korraldati peoõhtuid tantsuõhtuid, kontserte. Pidusid peeti nii suuri kui väikeseid. Kohalikud laulupäevad peeti aastatel 1930, 1931, 1939, 1940. Viimasel



peol osales 31 koori, 900 lauljaga.

Oleme üsna unikaalne kollektiiv, mis on oma tegevust alustanud sügaval mõisaajal, laulnud läbi ajaloo pöördeliste momentide kuni tänapäeva omariikluseni välja.

Läbi erinevate ajajärkude on koori järjepidevale tegevusele öla alla pannud tublid, säravad ja karismaatilised koorijuhid, nagu Ola-



vi Raie, Ott Sambas, Vija Annija Nappa, Velli Sarri ja meie praegune dirigent Priit-Andres Pärtna. 1. mail tähistasime väikese kontsertiga oma koori 155-ndat sünnipäeva. 155 aastat tagasi koondus kogu toonane kohalik kultuurielu kiriku ümber. Seepärast kajastus meie esivanemate jumalaarmas-

tus ka kontserti kavas. Suur osa lauludest oli pühendatud meie kaunile isamaale ja armastusele kodumaa vastu, mis erinevatel ajajärgudel on meil ikka aidanud leida õige suuna ajaloo keerulisematel hetkedel. Meenutamaks eelmisel aastal toimunud üldlaulupidu, laulsime paar meeleolukat laulu laulupeo repertuaarist.

Meile olid külla tulnud rida sõpru, kes on meie tegevusele kaasa aidanud ja kellele oleme lõpmata tänulikud. Samuti oli kutsutud nende kollektiivide esindused, kellega koos oleme ära sõõnud mitu puuda soola, kellega oleme kõige rohkem seotud ühistevuste kaudu. Üks värvikamaid tervitusi tuli meie maavanemalt Riho Breivelilt, kes tervitas meid muusikakollektiivile kohaselt- lõbusa lõõtsamängu ja lauluga. Meid tänati nii kingituste, lilledega kui aukirjadega. Edasi esines meile

Tammiku segaansambel, kes nagu selgub, oma esimese avaliku esinemise on teinud samuti Lüganusel. Tundub nii, et Lüganuse on sattunud muusikaalsele soonele.

Edasi vaatasime viie aasta vanust Bruno Uustali tehtud filmi Lüganuse Segakoori 150 aasta juubelist. Kaetud oli kohvilaud, millest kõik meie kutsutud külalised osa said. Lahti lõikasime tordi, kus peal on kogu koor laulukaare all.

Täname kõiki, kes kuidagimoodi meie peo õnnestumisele kaasa aitasid. Piduläbi ja juba hakkame kirjutama uut ajalooetappi. Meie tegemised on aasta-aastalt olnud rõõmsad ja värvikad, nagu eesti naise rahvariideseelik. Ootame täiendust oma ridadesse. Tulge laulame koos ajaloo ilusaks.

Lidia Tauer

Valla ja arendaja suhetest

Eesti Ekspress Online kirjeldab 24.05., kuidas üle kolme aasta vaidlesid Rae vald ja kinnisvaraarendaja OÜ Agenor, kas vallal oli õigus nõuda arendajalt detailplaneeringu eest „tänuühiks“ miljoneid ning sundida arendajat valla kohustusi endale võtma. Riigikohus andis õiguse arendajale.

OÜ Agenor juhi Ülar Teppo sõnul jagas Riigikohus tema arvamust arvamus: Rae vallajuhid lihtsalt pressisid temalt raha välja:

„Ilusa jutu ja demagoogia taga oli peidus ametnike otsene väljapressimine. Sisuliselt löid toonased vallajuhid uue korruptsiooni-instrumenti. Tekitati uus rahade sissenõudmissüsteem, mille vastu tõrkumise korral maomaniku taotletud menetlused enam vallas edasi ei liikunud. Ajalise ja rahalise surve alla jäänud ettevõtja või füüsiline isik pidid väljapääsu otsima. Võimalused tuli välja lugeda sosinatest. Kes astus parteisse, kes loovutas midagi. Alistujatel hakkasid asjad liikuma, vastuhakka-

jad pidid „asjade üle järele mõtlema“. Kaebama minna ei julgenud keegi, sest kardeti veel sügavamalt vaenu ametnikelt. Valla kassa aina täitus ja ametnikud said uhkeldada kõrgete palkade ja kallite ametiautodega.“

Agenor andis asja kohtusse ja saavutas pärast kolme kohtuastme läbimist oma nõudmiste täieliku tunnustamise. Vald on nüüd kohustatud planeeringu kehtestama, Agenor aga kavatseb nõuda kahjutasu, sh saamata jäänud tulu kokku vähemalt 10 miljonit kroo-

ni.

Riigikohtu värskes otsuses leidub mitu õpelikku mõtet, mida kohalikud omavalitsused tulevikus peaks probleemide vältimiseks silmas pidama:

1) Küsimused, kes ehitab teed ning tehnovõrgud ja -rajatised ning kes kannab kulud, tuleb lahendada detailplaneeringu algatamise staadiumis. Omavalitsus peab planeeringutaotluse läbivaatamisel kaaluma, mis kulutused planeeringu täitmisega või-

vad kaasneda ja kulutuste katmine tuleb läbi rääkida. Sellest võib sõltuda see, kas detailplaneering algatatakse või ei.

2) Kui planeeringu algatamise taotlemise staadiumis ei ole omavalitsus ja planeeringu taotleja kokkuleppele jõudnud ning omavalitsus pole vastavate kulutuste kandmist taotleja poolt märkinud oma kirjalikus seisukohas, mis taotlejale edastatakse, tuleb eeldada, et vastavate tööde tegemine ja selle eest tasumine on kohaliku omavalitsuse ülesanne.

Georgi orden, lint ja selle tagamõte

9. mail tähistab Venemaa võitu fašistliku Saksamaa üle. Viimastel aastatel on Venemaal selle sündmuse puhul oma kodanike propageerinud kandma Georgi ordeni linti. Laialdaselt kantakse ordeni linti endiste nõukogude vabariikide aladel. Vaatleme siis lähemalt, milline oli selle auväärne ordeni ja selle lindi tähendus.

Georgi lindi aktsioon algatati Venemaal 2005 aasta võidupäeva auks. Aktsiooni on heaks kiitnud ja suunavad Venemaa ametivõimud. Lindi aktiivset kasutamist võime näha ka Eesti tänavatel. Linte seotakse autodele, kinnitatakse Vene lippudele ja neid kantakse ka rinnas. Georgi ordeni ning selle linti sümboliseerib saavutatud võitu, ning selle eest langenute mälestamist.

Paraku näeme tihti tänavail austustvääriva lindi väärilt kasutatust. Võib-olla

paljud meie kaasmaalased lihtsalt ei tea selle sümbolika tõelist tähendust, ning külvavad oma ebaväärika käitumisega (purjus, räuskavad, praalivad ja ropendavad) riigi põlisrahva seas arusaamatust. Mis on tegelikult Georgi orden, kui autasu? Vaatleme seda ajaloolisest küljest.

See igati austustvääriv autasu loodi 1769. a. keisrinna Katariina II poolt. Ordeni täielik nimetus on Püha Georgi Suurkannataja ja võitja orden. Selle ordeniga autasustati ainult ohvitseri, ning eranditult teenete ja vapruste eest lahinguväljal. Ordeni märk ise on valge emailiga kaetud, millel kuldrist, keskmel Püha Georgi kujutis. Ordenilindi värvid on oranžmust, tuli-püssirohusuits. Need on Vene sõjalise vapruste värvid. Or-

deni statuudis on öeldud, et selle annetamisel ei oma tähtsust ohvitseri seisus, tema endised teened ja haavad. Georgi kavaleriks võib saada üksnes see, kes mitte ainult ei täida oma kohust, vaid kes on lahingus erilisel silma paistnud. Ordeniga autasustati ainult ohvitseri ning ainult sõjaliste teenete eest. 1913. aastal parandatud ja täiendatud variant lähtus ikka veel suure osas XIX sajandi esimese poole sõjapidamise põhimõtetest. Statuudis on loetletud 115 kangelastegu, mille sooritamisel võidi ohvitseri autasustada Georgi ordeniga.

1782. aastal asutati Peterburis Georgi duuma, mille ülesanne oli ordeni kavaleriks pürgivate ohvitseride taotluste läbi vaatamine. Duumasse pidi kuuluma vähemalt seitse Georgi kavaleri, võimalust mööda erinevatest väeliikidest. Otsused langetati lihthälteenamusega.

1812. aasta Vene-Prantsuse sõja oludes muutus kõigi autasustamistootluste läbivaatamine Peterburis asuvale duumale ülejõukäivaks ning Georgi ordeni kahe madalama järguga autasustamise õigus anti armeedekomandöridele, kes lähtusid armee staabi juures asuva Georgi duuma otsusest. Esildise ohvitseri autasustamiseks tegi tema otsene ülemus (roodukomandöri puhul pataljoni- või kompaniikomandör jne). Esildise koostamisel tuli rangelt kontrollida kõiki fakte ning kinnitada kangelasteo kirjeldus tunnistajate allkirjadega. Ühe konkreetse kangelasteo eest sai ohvitseri esitada autasustamiseks vaid ühel korral. Autasude kinnitamine Georgi Duumas oli pikajaline protsess, mis vältas sageli kuid ning isegi aastaid. Viimased autasustamised Vene-Jaapani sõja

eest toimusid 1915. aasta märtsis.

Esimene kindlasti eesti rahvusest Georgi kavaler oli 1882. aastal Tartumaal Elistveres sündinud Eduard-Richard Villmann. 1907. aastal pälvis Georgi ordeni leitnant Aleksander Lindenvald, Konstantin Martson, inseneriväe reservlipnik Osvald Berg ja 12. Ida-Siberi kütipolgu alamleitnant Eugen Mühlberg. Vene-Jaapani sõjas pälvis kuldmedõga 25. Ida-Siberi kütisuurüksibrigaadi staabikapten Julius Uder.

Georgi ordeniga samaväärseks peeti ka Georgi mõõka. Need kaks autasu olid Tsaarivene kõiige prestiižikamad sõjalised autasud, millest unistas iga ohvitser. Kui Vene külas oli vastava autasuga mees, siis oli ta vaieldamatult üle küla mees. Ordenil oli neli järku, neist kõige kõrgema, ehk I. järgu kavalerideks sai I maailmasõjas vaid 25 inimest. Levinuim oli neljas järk, mille pälvisid endile 4000 ohvitseri. Kokku autasustati I maailmasõjas nii Georgi ordeni kui Georgi mõõgaga ligi 12 000 ohvitseri. Ligemale 2200 I maailmasõja ajal ohvitseriks ülendatud eestlaste seas oli Georgi kavaler 33 ja I maailmasõja ajal teenisid eesti soost ohvitserid välja ühtekokku 35 Georgi ordenit ja 45 mõõka.

Georgi mõõga said teiste hulgas teenekad Eesti Vabadussõja juhid Johan Laidoner ja Anton Irv (Eesti Vabadussõja soomusrongide divisjoniülema, langes Lätis juhusliku kuuli läbi.) A. Irv oli I maailmasõjas saanud vapruste eest Georgi risti kõik neli järku.

Eestlastel oli I maailmasõjast saadud vapruste eest hulgaliselt erinevaid Georgi autasusid. Eestist oli peamiselt Galiitsia rindele mobiliseeritud 110 000 meest.

Koju naastes said neist peamiselt Vabadussõja löögiüksused. Vabadussõjast võttis osa vähemalt 27 eestlasest Georgi kavaleri.

Allohvitsere, sõdurite ja madruste autasustamiseks lahingulise vapruste eest asutati 1807. a. Georgi rist, mis hiljem jagati sarnaselt ordeniga samuti nelja järku. 1 ja 2 järgu ristid olid esialgu valmistatud kullast, 3 ja 4 järgu ristid hõbedast.

Hiljem kasutati samavärvilisi mitteväärismetalle. Risti lindivärvid olid samad, mis Georgi ordenil.

I maailmasõjas jagati välja üle kahe miljoni Georgi risti. 1878. a. asutati ka Georgi medal (neli järku), millega autasustati neid, kellele tegu loeti siiski Georgi risti mittevääriks.

Venemaal 1917. a. võimu haaranud bolševikud kaotasid tsaarivalitsuse ellukutsutud autasud. Paljud Georgi ordeni, mõõga, risti ja medali kavalerid võitlesid Valges armees, paljud reetsid oma vande, ning põhimõtted astudes Punaarmee teenistusse. Suur osa hukkus hilisemate stalinlike "puhastuste" käigus. Teadlikult hävitati siis suur osa Venemaa intelligentsist.

Huvi võib pakkuda ka Eesti Sõjavägede Ülemjuhataja kindralstaabi kindralmajor Laidoneri päevakäsk nr. 1073 12. veebruarist 1920. a. "Minu päevakäskude nr. 337 ja 803 täienduseks ja selgituseks teatan, et Vene sõjaväes saadud Georgi rist ei anna mitte õigust Eesti sõjaväes lühendatud aja jooksul aukraadi saada, vaid Georgi rist tuleb arvesse võtta Vene sõjaväes väljateenitud aja



likvideerimise juures, nii et peale selle, kui keegi Eesti sõjaväes teenistuse eest juba aukraadi on saanud, kaotab Georgi rist oma tähtsuse aukraadi saamiseks."

II maailmasõjas, siis kui Nõukogude armee moraal hakkas langema, võeti muuhulgas taaskasutusele ka Georgi autasude värvid. Ilmselt pidid need värvid punaarmeelestele meelde tuletama kunagise keiserliku Venemaa sõjalisi saavutusi. Georgi lindi värvid ilmusid Punaarmee kaardiväediviiside sümbolikas. 1943. a. asutatud kuulsuse ordeni lint oli sarnane Georgi ordeni ja risti lindiga.

1945. a. asutatud medali "Võidu eest Saksamaa üle Suures Isamaasõjas 1941-1945" lint oli samuti Georgi värvides. Huvitav on teada, et II maailmasõja rinnetel ei olnud punaarmeeleste keelatud kanda I maailmasõjas väljateenitud Georgi risti.

1994. a. taastati Vene Föderatsioonis ametlikult Georgi orden, kui kõrgeim sõjaväeline autasu. 2000. a. taasasutati ka Georgi rist.

Ants Nurk

Raha tõeline olemus, III osa

Väikestest juba eksisteerivatest alternatiivrahadest kogu rahvust ühendavaks maksevahendiks

Kahes eelnevas kirjutises käsitlesime raha inimestevahelise töö vahetamise ühikuna ja selgitasime raha olemust tema funktsionaalsuse kaudu, sest läbi aegade on erinevatel rahadel olnud erinevad omadused. Mõnda valuutat saab paremini kasutada maksevahendina, teist on jälle kindlam hoiustada. Halvaks ning paljudele traagiliseks rahaga kaasnevaks nähtuseks on aga saanud pankade kasumiallikas intress. Ja siiski: mis on raha, kellele see kuulub?

Me oleme harjunud elama printsiibi „üks riik - üks valuuta“ järgi. See praktika pole tegelikult sajanditki vana, kuid tundub meile iseenesest mõistetav. Ühelt poolt on näha suundumus, et tänase maailma vägevad soovivad rahvaid suunata järjest suurema globaalse ühtsuse poole. Eesti juhtkond soovib loobuda kroonist euro kasuks,

El Salvador loobus oma colonist USA dollari kasuks jne. Kui aga vaadata tähelepanelikumalt Eesti majanduses ringlevaid ühikuid, avastame, et lisaks ametlikele valuutadele kasutatakse juba täna hulgaliselt alternatiivseid võimalusi, kuidas vahetada omavahel kaupu, teenuseid ja tööjõudu. Pean silmas igasuguseid kinkekaarte, taaratšekke, tasaarveldusi ja talgud, lennuboonuspunkte, kaubanduskettide ostuboonuseid ning pankadevahelist Eesti Panga arvelduskeskust.

Kinkekaardid on üldtuntud nähtus. Aeg-ajalt „emiteerivad“ erinevad ettevõtted kinkekaarte: alates Stockmannist Tallinnas, Tasku kaubanduskeskuse rahast Tartus ning lõpetades erinevate restoranide, ilusalongide ja hotellidega. Miks nad seda teevad? Esiteks on see hea turundusnõks - saab anda klientidele võimaluse lükata oma ostud tulevikku. Kuid mitte vähem tähtsam pole asjaolu,

et läbi kinkekaartide müümise saavad ettevõtted koguda klientide raha kokku enne kaupade-teenuste tegelikku müüki ja see on ju sisuliselt tasuta krediit kaubavarude soetamiseks, mis vähendab intressiga krediidi võtmise vajadust kommertsbankadest. Kokkuhoid ettevõttele missugune, lisaks eristumine konkurentidest ning mugav võimalus ka klientidele, kes ei soovi lähedasele või tuttavale kingituse tegemiseks liiga palju vaeva näha.

Ilmselt on paljud lugejad kokku puutunud ka taara tagastamisega. Kui vanasti maksti tagastatud taara eest sularahas, siis järjest rohkem tekib taarapunktide asemel taaraautomaate, mis ei väljasta vastuvõetud pudelite eest mitte sularaha, vaid triipkoodiga taaratšekke, mida on lähedal asuvas poes võimalik analoogselt kroonidega kasutada maksevahendina. Näiteks kui olete tagastanud taaraautomaadi vahendusel

10 krooni eest pudeleid, väljastab automaat teile triipkoodiga kümnekroonise tšeki, mille võrra saate poest kaupa ostes vähem kroone välja käia. Milleks see hea on? Aga seetõttu, et joogitehased ei pea tarbijate käest pudelite tagasiostmiseks kasutama sularaha, mida oleks taaraautomaatide vahendusel tarbijale toimetada suhteliselt kulukas ja ebaturvaline ning mida joogitehastel üldse olla ei pruugi, mistõttu nad selle raha peaksid kommertsbankadelt intressi vastu laenuks võtma. Nüüd aga on võimalik väljastada tarbijatele tšekk, mille väljaandmine ei maksa rohkem kui triipkoodiga lipiku printimine. Tarbija saab seda kasutada täielise maksevahendina poes ja pood saab seda kasutada maksevahendina joogitehases erinevate jookide sisseostmiseks, mida ta omakorda tarbijatele müüb. Tarbijad joovad pudelid tühjaks ja tagastavad taara jälle triipkoodiga tšeki eest pudelautomaatidesse.

Ring on jällegi täis saanud ilma rahata.

Usun, et paljud vanemad inimesed on kokku puutunud talgutega. Traditsiooniliste talgutete mõte seisneb selles, et töötatakse ühiselt enda ja kogukonna huvides: täna tuleb naabertalupere appi kartuleid võtma, homme aitab meie pere naabertaluperel katuse ära värvida, ülehomm... jne. Märksõnaks on siin ühistegevus, kusjuures otsest kasu saavad vastavalt igäihe isiklikule tööpanusele kõik osapooled. Sina mulle ja mina sulle - jälle ei ole tarvis mingit intressiga raha, et palgata tööjõudu, piisab ausast ja kõiki osapooli rahuldavast kokkuleppes. Täpselt samuti teostavad ettevõtted omavahelisi tasaarveldusi - näiteks teeb Jüri rehvitöökooda Jaani transpordifirma autodele 50 000 krooni eest rehvivahetusi, kuid Jaani ettevõtte ei maksa Jüri töökojale sularahas, vaid teeb sama summa väärtuses transpord-

iteenust ning toob Saksamaalt rehvidehasest Jüri töökotta suure koguse uusi rehve. Jällegi on ring täis saanud ja saavutatud kõva kokkuhoid, sest kes teab – võib-olla poleks Jüri äril pärast rehvidehaselt rehvide ostmist jätkunud raha nende transpordiks töökotta ning Jaani transpordiaril poleks võimalik olnud ühelegi kundle osutada transporditeenust, kuna parasjagu polnud kuskilt võtta 50 000 krooni autodele uute rehvide ostmiseks ning nende allapanemiseks. Siis tulnuks mõlemal ettevõttel võtta jälle pangast laenu ning pangale selle eest intressi maksta, olgugi, et raha läks tarvis ainult korraks...

Kes tavatseb regulaarselt teha lennureise, on ilmselt tuttav selliste mõistetega nagu lennupunktid või lennubonusmiidid, mida on võimalik kasutada uute lennureiside ostmisel. Kuimitu boonuspunkti olete suutnud koguda, niimitu krooni saate järgneva lennureisi soodsamalt. Mõni agaram reisija võib oma kogutud boonuste eest koguni „tasuta“ reisipileiteid osta.

Linnade kaubanduskettides on analoogselt lennufirmade lennupunktidega kasutusel püsikliendikaardid, mis annavad ostjatele iga ostu pealt mõne protsendi „boonusraha“. Klientidele on kogutud boonuste võrra järgnev

ost sel-lest kaubanduskettist soodsam, kaubandusketile võimaldab see aga sarnaselt kinkekaartidele finantseerida kaubavarude soetamist klientide tekitatud kasumi arvelt. Lisaks toimivad püsikliendikaardid klientide kindestajatena, kavalal kasutamisel on nende abil koguni võimalik realiseerida seismajäänud kaupasad, mis muidu kohe-kohe realiseerimistähtaja ületaksid ning mahakandmisele läheksid.

Kõige viimasena, aga mitte sugugi vähemtähtsamana tasub vaadelda tänaste pankade omavahelist arveldamist ehk lihtsustatud kujul uurida Eesti Panga arvelduskeskuse tööpõhimõtet.

Oletame, et kohalikul turul tegutsevad kolm panka: Aadu, Peedu ja Tseedu pangad. Nad on leppinud kokku, et võimaldavad oma klientidel teostada ülekandeid ühest pangast teise, kusjuures iga väikese ülekande pärast ei läheta nad ühest pangast teise teele kulukat sularahaautot, vaid arveldavad sularahaga vastastikuste võlgnevuste ulatuses ainult päeva lõpul. Et klientide esitatud maksekorraldusi oleks lihtne töödelda, peavad need vastama Aadu, Peedu ja Tseedu pankade ühise arvelduskeskuse kehtestatud nõuetele ja laekuma enne kokkulepitud kellaega. Päeva jooksul laekunud maksekorraldusi kokku

võttes esitame pankade kohusmaksekorraldustena läbi märkavalt suuremad summad. See tabelis.

Maksta Saada	A a d u pangale	P e e d u pangale	T s e e d u pangale	KOKKU
Aadu pangalt	-	300	100	400
Peedu pangalt	400	-	700	1100
Tseedu pangalt	200	500	-	700
KOKKU	600	800	800	2200

Tabelist näeme, et teised pangad peavad Aadu pangale maksuma päeva lõpus kokku 600 krooni, Aadu pank ise peab aga teistele pankadele maksuma 400 krooni. Seega on Aadu panga päevasaldo arvelduskeskuses $600 - 400 = 200$ krooni. Peedu panga päevasaldo on $800 - 1100 = -300$ krooni ning Tseedu pangal $800 - 700 = 100$ krooni.

Panga positiivne päevasaldo tähendab, et teised pangad on talle võlgu. Meie näites peab Aadu pank saama teistelt pankadelt kokku 200 krooni ja Tseedu pank kokku 100 krooni. Kui päevasaldo on negatiivne, on pank ise võlgu ja nii peab Peedu pank päeva lõpus tasuma teistele pankadele kokku 300 krooni. Näeme, et esiteks pangad peavad omavahel päeva lõpul arveldama maksimaalselt 300 krooniga, kuigi päeva jooksul käisid pankadest paberil

omakorda tähendab, et pangad vajavad oma maksevõimelisuse tagamiseks vähem hoiuseid ning saavad sellest tulenevalt maksta hoiustajatele ka vähem intressi, suurendades selle arvelt oma kasumeid. Teiseks on oluline rõhutada, et arvelduskeskus tasaarveldab pankade omavahelised saldod päeva lõpul nulliks – Aadu ja Peedu pank saavad mõlemad täpselt niisama palju raha kui Tseedu pank maksuma peab.

Lõpetuseks küsiks, mis tähendab kõiki neid näiteid eelmises Lüganuse Uudiste numbris toodud Tartu Hoiu-laenuühistu tööveksli näitega? Ja vastan ise: toodud näidetes toimisid intressivabad rahaasendajad. Nende puudus on aga see, et neid rakendatakse hetkel kitsastes tingimustes vaid ühe kaubandusketi, lennufirma, ettevõtte piires ning mitte terves ühiskonnas. Samuti on

sageli kasusaajana kaasatud pangad või ärid, mitte aga nende kliendid, ehkki esitatud põhimõtte edumeelse rakendamise puhul see tegelikult võimalik oleks.

Mõelge või pankade arvelduskeskuse näitele – kas pangad jäävad teineteisele võlgu ning peavad seetõttu ägama sellise laenu- ja intressimaksete koorma all, et see pärsib nende kasumite kasvu ning tekitab pankurite ridades tööpuudust? Ei, sest suletud süsteemis nagu kohalik omavalitsus, riik või vähemasti Maakera ei saa võlgniku võlg olla suurem kui võlausaldaja poolt väljastatud laen. See oleks absurd. Samamoodi nagu on absurdne meie isamaa ja planeedi vaevlemine tööpuuduses ning kriisiks kutsutavas seisakus – ons's kõik tööd tehtud ja vaevad nähtud? Siis peaks ju elu imeline olema, aga... on nagu on ja mõnede ainus töö näib olevat uute maksude välja mõtlemine, et võtta sealt, kust Surmgi sentigi ei saa, riigieelarvele tuge.

Nüüd, mil kolme artikliga on ülevaetlikult avatud raha tõeline pale, jääb üle öelda vaid üht: me võiksite saada vabaks! Aga ainult üheskoos – ühenduses on jõud!

Andro Roos
Tartu Hoiu-laenuühistu juhatuse esimees

Laiast ilmast

Kuigi ajalooramatud väidavad, et Ida-Saksamaa kadus maailma poliitiliselt kontuurkaardilt 1990. aastal, mil ta liideti Lääne-Saksamaaga, ei ole see päris puhas tõde. Selgub, et Saksa DV kestab edasi ja märksa mõnusamas kliimavõõtnes - ühel väikesel saarel Kuuba rannikul. Nimelt kinkis Fidel Castro 1972. aastal Ida-Saksamaal riigivisiidil olles väikesaare nimega Cayo Blanco de Sur Saksa DV-le ning andis sellele saksa kommunistliku partei endise liidri Ernst Thälmanni järgi nimeks Cayo Ernesto Thaelmann. 1990. aastal unustati aga kahe Saksamaa ühinemislepingus nimetatud saart mainida, mistõttu tehniliselt on see viimane tänini eksisteeriv tükike Ida-Saksamaa territooriumist. Kui mõned iguaanid ja linnud välja arvata, on saar asustamata, kompartei pleenumeid seal veel ei peeta.

USA merevägi esitles Californias õppusel oma terrorismiga

võitlevaid mereimetajaid. Riigikaitse ja loodusõnnetuste teemalise õppuse raames näitas merelõvi, kuidas minutiga leida muuli juurest õppemiin ning delfiin aetas kõie küljes oleva "käeraua" ümber õppeterroristi jala, et ametivõimud saaksid pahategija veest välja sikutada. Loomakaitsjatele ilmselt taoline tegevus ei meeldi, tõenäoliselt pakuvad katsed aga huvi meie idanaabrile, kes sarnaseid projekte külma sõja aegu haudus.

Šveitsi Alpides asuvasse punkrisse paigaldati konteiner "digitaalse genoomiga", mis kujutab endast jooniseid tulevastele põlvkondadele juba käibelt kadunud tehnoloogiate andmekandjatelt info lugemiseks. Nüüd on see suletud kast peidetud kolme ja poole tonnise terasukse taha järgmiseks 25-ks aastaks. Tegemist on kulminatsiooniga nelja-aastasele "Planeedid" projektile, mis üritab säilitada digitaalsel kujul maailma

arandeid, kogudes nii tarkvara kui riistvara selle taasesitamiseks.

Telegraph: Inglise Keskpanga juhi Mervyn King'i arvates on USA-s ja paljudes teistes riikides liiga suur eelarvedefitsiit, mis teeb USA olukorra sarnaseks sellele kriisile, mis hetkel valitseb Euroopas ja eriti Kreekas. Kingi arvates on eurotsooni ainus püsima jäämise võimalus see, et Euroopa Liidu rahandus muutub tsentraliseerituks - see tähendab et riikide eelarveid ja makse hakatakse määrata keskusest - st. Brüsselist. Lisaks on vaja reformida osade riikide majandust selliselt, et vaesemates riikides taastataks majanduskriisi ajal kadunud majanduse konkurentsivõime. Samuti on tema arvates vajalik ergutada sisetarbimist Euroopa Liidu jõukamates riikides.

Nalja nabani

"Kuidas teile Moskvas meeldis?", küsitakse Moskvast tulnud hiinlaselt.

"Väga meeldis. Puhas, armas, väikene linnake ja mis peamine- vähe rahvast!"

Lillemüüja hõikab möödujale, "Härä, ostke kimbuke kauneid roose oma abikaasale!"

"Mul ei ole naist!", vastab seepeale mees.

"Ostke siis oma armukesele!", jätkab lillemüüja oma kauba pakkumist.

"Mul ei ole ka armukest!"

"Õnnitlen. Ostke siis need kaunid lilled endale, sest saate elada tõeliselt muretut elu!"

"Ma olin kaks korda abielus ja kummalgi korral ei vedanud!" ütleb Peeter sõbrale.

"Kuidas nii?", sõber

küsima.

"Esimen naine läks minu juurest ära, teine aga ei läinud!"

Peres on tütar abiellumas ja küsib isalt:

"Ütle isa, palju sinu abiellumine läks maksuma?"

"Mina maksan seda siiani tütreke...", kostab isa seepeale.

Kirurg küsib patsiendilt enne operatsiooni: "Kas teeme odava või kalli tuimestusega operatsiooni?"

"Odavaga ikka!", vastab patsient kiirelt.

Selle peale võtab patsiendi peatsis koha sisse anestezioloog ning hakkab laulma laulukest:

"Uinu mu kallis, lapsuke hällis..."

Surnuaiapäevad Lüganusel

20.06 kell 11.00 Armulauatalitus Lüganuse Kirikus.

20.06 kell 12.00 Surnuaiapäeva suurel kalmistul.

01.08 kell 11.00 Armulauatalitus Lüganuse Kirikus.

01.08 kell 12.00 Surnuaiapäeva Lüganuse kirikuaias.

NB! Mälestada saab kohapeal ja soovitatavalt valmis kirjutada või teatada kantseleisse tel. 3374249. www.lyganusevv.ee

Ootame Teie kirju, kommentaare ja kaastöid!

E-post: lyganuseuudised@hot.ee Postiaadress: Lüganuse uudised, Jõhvi postkontor, postkast 15, 41502, Ida-Virumaa

Leht internetis: lyganuse.nommeraadio.ee

Lüganuse Uudised on kodanikualgatuslikult ilmuv igakuine väljaanne.